

Arviointikertomus 2023 / vastaukset havaintoihin ja suosituksiin / sivistyspalvelut

Yksityinen varhaiskasvatus

Siilinjärven kunnan vuoden 2023 talousarviossa asetettiin tavoitteeksi, että yksityisessä varhaiskasvatuksessa on 28 % päivähoitoa tarvitsevista lapsista. Kunnallisen varhaiskasvatuksen osuudeksi asetettiin 72 %. Vuoden 2023 tilinpäätöksen mukaan yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on ollut 27 % ja kunnallisen 73 %, Talousarviossa asetettu tavoite on ohjannut varhaiskasvatuksen toimintaa. Vastaava tavoite on asetettu myös vuoden 2024 talousarviossa. Tämänhetkisen käsityksen mukaan syksyllä 2024 päivähoitoa tarvitsevista lapsista 27,6 % on yksityisessä varhaiskasvatuksessa ja loput kunnallisessa varhaiskasvatuksessa. Yksityistä palvelutuotantoa ei ole Siilinjärvelle näillä näkymin tulossa lisää.

Yksityisen varhaiskasvatuksen hoitopäivän hinta tilinpäätöksen 2023 kuluista laskettuna on 69 €/hoitopäivä ja kunnallisen päiväkotihoidon hoitopäivän hinta on 71 €/hoitopäivä. Yksityisen varhaiskasvatuksen hoitopäivän hinta on siis kunnalle edullisempi. Lisäksi tulee huomioida se, että yksityinen palvelutuotanto toimii kunnallisen rinnalla ns. ylivuotona. Tämä mahdollistaa sen, että kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ei tarvitse olla vapaita/tyhjiä paikkoja varalla, kun yksityinen varhaiskasvatus toimii esimerkiksi kevätpuolella tällaisena varaventiilinä. Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa tyhjä paikka on kallein paikka. Yksityisessä varhaiskasvatuksessa on vuosittain noin 320 lasta ja ellei yksityistä palvelutuotantoa olisi tarjolla, se tarkoittaisi yhden uuden Pilvilinnan kokoisen kunnallisen päiväkodin perustamista/rakentamista.

Yksityisiä perhepäivähoitajia palvelusetelillä on kunnan alueella neljä ja heidän tuottama varhaiskasvatus on edullista kunnalliseen perhepäivähoitoon verrattuna. Kunnallisen perhepäivähoidon hoitopäivän hinta on 2023 tilinpäätöksen mukaan 127 €/hoitopäivä. Yksityisen perhepäivähoidon erillisiä kuluja ei ole laskettu, mutta ne kuuluvat tuohon palvelusetelin hoitopäivähintaan (69 €/hoitopäivä). Yksityinen perhepäivähoito täydentää kunnallista perhepäivähoitoa, joka vähenee joka vuosi ja uusia ei saada.

Erityisopetus

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan oppimisen ja koulunkäynnin tuen kolme tasoa ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Tukimuotoja ovat esimerkiksi tukiovetus, osa-aikainen erityisopetus, avustajapalvelut ja erityiset apuvälineet sekä oppimäärän yksilöllistäminen. Jokaisella tuen tasolla voidaan käyttää kaikkia eri tukimuotoja lukuun ottamatta erityisen tuen päätökseen perustuvaa erityisopetusta erityisluokassa ja oppimäärän yksilöllistämistä. Erityisen tuen oppilaan opetus voidaan järjestää joko

erityisluokassa tai yleisopetuksen luokassa, jolloin hän saa laaja-alaiselta erityisopettajalta osa-aikaista erityisopetusta omaan luokkaansa. Voimassa oleva lainsäädäntö perustuu inklusion ajatukseen. Erityisen tuen oppilaalla on oikeus opiskella yleisopetuksen luokassa yhdessä muiden oppilaiden kanssa. Erityisluokat edustavat tiettyssä mielessä segregatiota, jota tulisi välttää. Lapsella voi kuitenkin olla suuria oppimisen vaikeuksia, kehitysvamma tai vakavia haastetta sosiaalisissa suhteissa, tällöin erityisluokka on usein perusteltu ratkaisu lapsen näkökulmasta.

Siilinjärvellä erityisopetuksen lähtökohtana on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti vahva inklusiivinen ajattelu. Noin puolet erityisen tuen oppilaista opetetaan yleisopetuksen luokassa, johon he saavat laaja-alaisen erityisopettajan tukea. Toinen puoli erityisen tuen oppilaista opiskelee erityisluokanopettajan johdolla erityisluokissa. Siilinjärven alakouluissa erityisluokkaopetus on keskitetty neljälle alakoululle ja vaativin erityisluokkaopetus (kehitysvammaiset oppilaat) yhdelle koululle. Nämä koulut palvelevat koko kunnan aluetta. Yläkoulujen osalta oppilaan erityinen tuki pyritään tuomaan yleisopetuksen luokkaan. Yläkouluissa on vain yksi varsinainen pysyvä erityisluokka. Tämä luokka sijaitsee Tarinan entisellä sairaala-alueella ja se on tarkoitettu ensisijaisesti Tarinassa sijaitsevan lastensuojelulaitoksen asiakkaiden koulupaikaksi. Muutoin erityisluokkien määrä vaihtelee lukuvuosien välillä oppilaiden tarpeiden mukaisesti. Lisäksi Ahmon koulussa toimii joustavan perusopetuksen luokka (ns. JOPO-luokka), joka palvelee koko kunnan yläkouluikäisiä oppilaita.

Alakoulujen erityisluokat ovat Siilinlahden (4 kpl), Vuorelan (3 kpl) ja Hamulan kouluissa (3 kpl). Lisäksi Siilinlahden koulussa on neljä vaativan erityisen tuen S-luokkaa. Yhteensä alakouluissa on siis 14 erityisluokkaa ja erityisluokanopettajaa. Kaikilla alakouluilla on käytössä laaja-alaisen erityisopettajan työpanosta. Alakouluissa on yhteensä 7 laaja-alaista erityisopettajaa. Yläkouluissa on yhteensä 12 erityisopettajaa.

Tällä hetkellä on valmisteilla valtakunnan tasolla perusopetuslain muutos, joka koskee oppilaan saamaa tukea ja sen rakennetta. Lisäksi perusopetuslakiin tultaneen sisällyttämään sitova mitoitus erityisopetukseen. Lakimuutoksen on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2025. Siilinjärven erityisopetuksen nykyiset resurssit eivät ole riittävät vastaamaan lakimuutoksen määrällistä mitoitusta. Näin ollen erityisopettajia jouduttaneen jatkossa palkkaamaan lisää perusopetukseen.

Koulukiusaaminen

Koulukiusaamisen yleisyyttä seurataan ennen kaikkea valtakunnallisen kouluterveyskyselyn avulla. Kouluterveyskysely järjestetään joka toinen vuosi ja siihen osallistuu niin alakoulun, yläkoulun, kuin lukion oppilaita/opiskelijoita. Koulukiusaamisen yleisyys näyttäytyy Siilinjärvellä hyvin samanlaisena, kuin koko

maassa keskimäärin. Siilinjärven perusopetuksen osalta yleisyys on hivenen pienempää, kuin maassa keskimäärin. Alla oleviin taulukoihin on koottu tietoa koulukiusaamisesta Siilinjärvellä ja koko maassa, tulokset perustuvat kouluterveyskyselyyn 2023.

Ei ole kiusattu koulussa lainkaan lukukauden aikana					
Perusopetus alakoulu		Perusopetus yläkoulu		Lukio	
Siilinjärvi	Koko maa	Siilinjärvi	Koko maa	Siilinjärvi	Koko maa
64,6 %	63,1 %	74,8 %	71,4 %	91,3 %	90,8 %

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa					
Perusopetus alakoulu		Perusopetus yläkoulu		Lukio	
Siilinjärvi	Koko maa	Siilinjärvi	Koko maa	Siilinjärvi	Koko maa
6,1 %	8,6 %	5,6 %	7,9 %	3,3 %	1,7 %

Meillä kaikilla on unelma yhteiskunnasta, jossa ei ole kiusaamista, häirintää tai ristiriitatilanteita. Kaikki me tiedämme, että todellisuudessa näitä ikäviä ilmiöitä esiintyy niin yhteiskunnassa ja myös kouluissa. Sen vuoksi kaikissa Siilinjärven kouluissa kiinnitetään erityistä huomiota kiusaamisen ennaltaehkäisyyn ja kiusaamistapausten selvittelyyn. Tämä sama koskee kaikkea muutakin epäasiallista käytöstä.

Väkivallan, kiusaamisen ja erilaisen häirinnän ehkäisy on tärkeä osa koulujen yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä. Perustan kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiselle luovat vuorovaikutus- ja ryhmässä toimimisen taidot, erilaisuuden hyväksyminen, empatiakyky, suvaitsevaisuus ja toisen ihmisen kunnioittaminen. Kaikkien koulussa työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti.

Kaikissa kouluissa kiinnitetään huomiota yhteisölliseen toimintakulttuuriin. Yhteisöllinen toimintakulttuuri ilmenee mm. koulun järjestyssäännöissä, ”luokkasopimuksissa” ja koulun tapahtumissa. Lisäksi kouluissa on käytössä oppilaskuntatoimintaa sekä kummi- ja tukioppilastoimintaa. Luokkatasolla korostuu opettajan oppilastuntemus ja tämän kautta yksittäisen oppilaan kokemus kuulluksi, nähdyksi ja tunnistetuksi tulemisesta.

Opetuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteuttamista. Suunnitelma on luettavissa kunnan www-sivulla: <https://www.siilinjarvi.fi/kasvatus-ja-opetus/perusopetus/kiusaaminen-ja-ristiriitatilanteet-koulussa/>

Siilinjärven kaikissa perusopetusta antavissa kouluissa noudatetaan yhtenevää mallia kiusaamistapausten selvittelyssä. Malliin voi tutustua kunnan www-sivulla:

<https://www.siilinjarvi.fi/kasvatus-ja-opetus/perusopetus/kiusaaminen-ja-ristiriitatilanteet-koulussa/>

Jos kiusaaminen on tapahtunut koulussa kouluaikana, kiusaamisen selvittelyyn osallistuminen ei ole oppilaalle vapaaehtoista. Mikäli kiusaamista tapahtuu vapaa-ajalla tai koulumatkoilla, ensisijainen vastuu kiusaamisen selvittämisestä on oppilaiden huoltajilla. Koulu voi kuitenkin näissä tapauksissa avustaa huoltajia kiusaamisen selvittelyssä ja toimia yhteisenä areenana selvittelyyn.

Oppilaiden välisiin ristiriitatilanteisiin puuttumisessa kouluilla on käytössä keskenään erilaisia malleja (mm. verso-sovittelu, resto-sovittelu). Ristiriitatilanteiden selvittelyn yleiset suuntaviivat on kuitenkin sovittu yhteisesti. Ristiriitatilanteiden selvittelymalli löytyy aikaisemmin mainitulta kunnan www-sivulta.

Koulukiusaamisen vähentämisessä on oleellista tehostaa ehkäisevää työtä (esim. edellä kerrottu vuorovaikutustaitojen opettaminen, yhteisöllisyys, tunnetaidot). Ehkäisevän työn lisäksi tulee huolehtia siitä, että kaikki kiusaamistapaukset tulevat koulun aikuisten tietoon, jolloin voidaan käyttää edellä esitettyjä kiusaamisen puuttumisen välineitä.

Maakunnallinen opiskeluhooltotyöryhmä

Velvoite maakunnallisen opiskeluhooltotyöryhmään tulee opiskeluhooltolaista. Kyseessä on uusi työryhmä, jonka perustaminen liittyy hyvinvointialueuudistukseen. Opiskeluhooltolaissa ko. työryhmän perustaminen ja toiminnan järjestämisen on asetettu hyvinvointialueen tehtäväksi. Lainsäädännön mukaan maakunnallinen opiskeluhooltotyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Sen tehtävänä on mm. valmistella alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma ja seurata sen toteutumista, varmistaa osaltaan opiskeluhooltopalveluiden, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutuminen sekä käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä. Siilinjärveä ryhmässä edustaa kunnan opiskeluhoollon ohjausryhmän puheenjohtaja Siilinlahden koulun rehtori Tiina Tuuvio.

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen on ollut Pohjois-Savossa monelta osin haastavaa. Tämä koskee myös maakunnallista opiskeluhooltoryhmän työtä. Yksi haaste ryhmän toimintaan on ryhmän koko. Tällä hetkellä maakunnallisessa opiskeluhooltotyöryhmässä on noin 50 jäsentä. Ryhmän suuri koko vaikeuttaa sen toimimista työryhmänä. Hyvinvointialue ei ole pystynyt järjestämään ryhmän toimintaa niin, että se palvelisi parhaalla mahdollisella tavalla yhteistyötä ja opiskeluhoollon kehittämistä.